

Seksmanntingnevndin gjört álit um orkubygging

Løgtingið eigur at steðga Eiðisvatnúttbyggingini

— og eigur at virka fyri, at motorar verða keyptir fyri at greiða tørvin fyri mátti í 1986. M.a. hetta sigur meirlutin í teirri seksmanntingnevndini, sum varð sett at kanna vatnorkuúttbyggingina hjá SEV.

Tummas Arabo, sum hevur verið formaður í seksmanntingnevndini, ið hevur kannað orkuúttbyggingarnar hjá SEV

Løgtingið samtykti fyrst í desember 1984 lögtingsmál nr. 33/1984 (vetrarting), sum er soljóðandi:

1. Løgtingið heitir á SEV um at steðga allari vatnúttbyggingini í 3 mánaðar, so lögtingið kann viðgera hesa verkætlan.

2. Av tí at drúgv tíð kann ganga áðrenn nýtt landsstýri er skipað, velur lögtingið eina 6-mannanevnd til at viðgera málið og útvega neyðugar upplýsingar.

A lögtingsfundi 18. desember 1984 varð 6-mannanevndin vald, og vóru hesi vald:

Thomas Arabo — Javnáðarflokkurin — formaður.
Jógvan Sundstein — Fólkaflokkurin.

Agnar Nielsen — Sambandsflokkurin.

Karin Kjelbro — Tjóðveldisflokkurin.

Asbjørn Joensen — Sjálfstýrisflokkurin.

Tordur Niclasen — Kristiliga Fólkaflokkurin, Føroya Frambuds- og Fiskivinnuflokkurin.

Nevndin hevur havt fylgjandi fundir:

8. januar 1985 fund um arbeidsgongd.

15. januar 1985 við Orkuráðið.

21. januar 1985 við SEV.

22. januar 1985 við Yvirfríðingarnevndina.

Støðan í dag

Samlaðið tóki mátturin hjá SEV í høvuðsøkinum er 53,4 MW — býttur á 14,4 MW máttur frá vatnorkuverkum og 39,1 MW máttur frá termiskum verkum. Allur mátturin er ikki altíð tøkur, og verður í meðal roknað við, at 48,1 MW máttur er tøkur. Um hædd skal verða tikin fyri, at 98% víska er fyri mongdini av tøkum mátti, verður roknað nøgðin av trygghum mátti 37,4 MW.

Tað er ein spurningur, um ein metan av hesum meira teoretiska talinum skuldi

verið gjørt út frá teimum framleiðsluvirkjum, SEV hevur í høvuðsøkinum. Tað er ikki framlagt tilfar um regularitetin á rakstrinum, men á fundi við SEV varð nevnd, at tað átti at verið roknað við at tryggja máttur var tóki mátturin minus størstu og næststørstu eind. Hesin útrokningarháttur gevur at tryggja mátturin er 35,7 MW (samlaði tóki mátturin 53,4 MW — máttin á størsta motorverkinum 12,0 MW — máttin á næststørsta motorinum 5,7 MW).

Tørvin fyri mátti er størstu í degurðatímanum, og sýna nýggjastu tøl, at hesin tørvin í juli 1984 var minstur 28,2 MW og í januar 1985 var størstur 33,5 MW — hendan dagin var neyðugt vegna maskinbreyt við skamtan.

Neyðugt við eykamáti, um trygghum máttur verður mettur til 35,7 í 1986 eftir prognosu hjá SEV og í 1985 eftir prognosu hjá Orkuráðnum. Um trygghum máttur verður mettur til 37,4 er neyðugt við eykamátti í 1987 eftir prognosu hjá SEV og í 1986 eftir prognosu hjá Orkuráðnum.

Tað er ein spurningur í hesum samanhangi, um omanfyrinevndu tøl yvir

tókan mátt eru galdandi um tvey ár, til t.d. motorverki í Tórshavn er rættiliga gamalt, og turbinan á Fossáverkinum er rættiliga gomul.

Útbyggingarmøguleikar

Møguleikarnar hjá SEV at økja um máttin eru við kendum teknikkum triggir:

1. útbygging av vatnorku
2. útbygging av termiskari orku
3. eykaturbinu til verandi vatnorkuverk.

Útbygging av vatnorkuni er í gongd norðuri á Eiði, og vil partur av hesum — Eiði 1 — verða liðugt um heystið 1986, um alt gongur sum ætlað. Hetta vil økja um máttin við 6,3 MW.

Broytan av vatnorkuúttbyggingin til Eiði C — t.v.s. lægri byrgingar enn eftir Eiði 1, kann, um fríðingarmyndugleikarnar loyva hesa broyting, verða avgreidd eins skjótt, og vil hetta økja um máttin við 5,6 MW.

Onnur vatnorkuúttbygging kann verða gjørd, men av tí at viðgerð av slíkari tekur langa tíð, kann máttur av slíkari útbygging ikki roknað at verða tøkur fyrr enn í seint í 1988.

Skipanin hjá SEV er fyrirreika til ein 2-takst motor upp á 12 MW uppi á Sundi.

Um slíkur motorur verður orðaður, kann hesin verða uppsettur og koyra um 12-21 mánaðar, t.v.s. í 1986, um hesin verður orðaður beinanvegin.

Onnur motorúttbygging kann verða gjørd.

Í hesum samanhangi eru kanningar gjørdar av orkuráðnum (februar 1985) við víkjandi útbyggingin við 4-takst motorum, sum sýna, at ein slík útbygging hevur nógvar fyrimunir. Motorverkin kundu setast upp ymsastaðni, og verkin kundu samkoyra við vatnorkuverk við ongari ella litlari goymslu.

Sum alternativ til ætlaðu vatnorkuúttbyggingina er útbyggingin á Sundi við 12 MW nóg skjótt, og verður mettur av teimum ymsku ráðgevarnum sum eitt neyðugt stig rættiliga skjótt, um útbyggingin ikki verður gjørd við 4-takst motorum.

Uppsetan av eykaturbinu til eitt verandi verk gevur bert eykamátt við somu orkunøgð, og er verandi máttur frá vatnverkunum ikki so stórur, at ein munandi turbinan kann verða uppsett uttan at aðrir trupulleikar verða at koyra vatnverkið rimulig aoptimalt. Hesin háttur er, til t.d. roknaður sum realitiskur í teimum ymsku metingunum.

Um nóg nógvar trygghum máttur er, eru møguleikar at gera útbyggingar, sum minka um oljunýtsluna. Slíkar útbyggingar eru vatnorkuverk við smáum goymslum og í framtíðini vindorkuverk o.l.

Gongdin í málinum

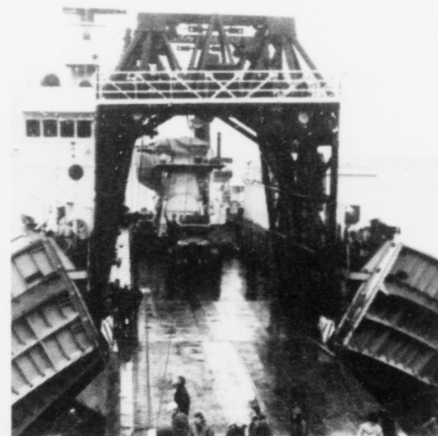
Í mars 1978 varð samtykt í umboðsráðnum hjá SEV at útbygginga vatnorkuna í Eysturoy, síðan Norðurstreymoy og Vágur.

Árið eftir í mars 1979 var skitsuprojekt liðugt, og varð hetta samtykt av umboðsráðnum. Uppskotið varð í apríl 1979 sent Føroya Landsstýri, sum 4. sept. sama ár sigur frá, at áðrenn stóðutakan verður málið lagt fyri Orkuráðið, og varð hetta metta at taka í mesta lagi eitt hált ár.

SEV undirritaði 29. mai 1979 sáttmála um vatnorkuúttbyggingin við Højgaard og Schultz.

Í 1979 varð útbyggingarætlan fyri Eysturoyna lagt fyri Fríðingarnevndina í Eysturoynni, og samtykti ein einmald fríðingarnevnd at nokta útbyggingini.

Í desember 1980 ummælir Orkuráðið verkætlanina, og

Tá motorurin kom til verkið á Sundi. Enn ein motorur eigur at verða settur upp sum skjótast

metir ráðið, at iløgurnar í vatnorkuúttbygging eru rættiliga stórar í mun til oljusparringina, og at kanningar um regnøgðirnar eiga at verða gjørdar, ráðið mælir til at motorur verður keyptur.

Yvirfríðingarnevndin skrivar 3. mars 1980 til Føroya Landsstýri ummøguleikar at fáa gjørt eina árinsskanning, og í juli 1981 kemur svar frá landsstýrinum at SEV skal gjalda kanningararnar.

Nýtt tilfar verður framlagt fyri Yvirfríðingarnevndini 26. mai 1982, og varð hetta sent til Eysturoyar Fríðingarnevnd, sum aftur sýtti at geva loyvi.

Landsstýri gevur 5. juli 1982 SEV loyvi til útbyggingina, og umfatar loyvi Eiði 1 og 3.

Yvirfríðingarnevndin fær í januar 1983 vissu fyri, at Vandkvalitetsinstituttet kann gera kanningar, og einisnir tá greitt, at Føroya Landsstýri, Orkuráðið og SEV skulu rinda hvør sín tríðing av útreiðslunum til kanningararnar.

Tá kanningararnar fyriløgu, varð málið lagt fyri Eysturoyar Fríðingarnevnd, sum sýtti, og málið varð reist sum kærsmål. Yvirfríðingarnevndin var liðugt við viðgerðina 30. des. 1983.

Um várið 1984 kom fram í tjakið útbyggingin á Veðranesi, og fór Orkuráðið eftir áheitan frá lögtinginum undir at kanna hetta og aðrar vatnorkuúttbyggingar í Eysturoynni. Hetta kanningararbeiðið varð gjørt saman við donsku el-fyrirtekuni Elsam og norska ráðgevarafyrirtekuni Berald. Í august 1984 var arbeidðið liðugt.

Hesi kanningararslit vísa vissa ósemju millum SEV og ráðgevarar teirra øðrumegin og Orkuráðið og teirra ráðgevarar hinumegin. Partarnir eru samdir um, at búskaparlaga besta loysnin er Eiði C — útbyggingin av vatnorkuverkið við tilrenning frá norðaru vestaru síðu av Eysturoynni í Eiðisvatn, har byrging upp á 9 m. verður gjørd. SEV metur tó, at rættest er at fara undir Eiði 1, t.v.s. at hægri byrgingar verða gjørdar.

Í brævi 7. nov. 1984 sigur Føroya Landsstýri, at tað hevur ongari viðmerkingar til útbyggingarætlanina hjá SEV. Løgtingið samtykkir fyrst í desember 1984, at

heita á SEV um at biða við útbyggingini í 3 mánaðar, meðan lögtingið viðgerð málið.

SEV metir ikki, at útbyggingin kann biða, og tey arbeid, sum koma at verða gjørd í 3 mánaðar ikki eru nøkur figgarlig tung byrða, um endaliga úrslitið verður, at vatnorkuúttbyggingin steðgar.

Í februar 1985 gera kommunurnar Gjógv, Funning og Elduvík vart við, at tær geva ikki byggiloyvi til vatnúttbyggingin, har vatnið, sum annars rennur í Funningsfjørð, verður veitt burtur.

Sáttmáli millum SEV og Højgaard og Schultz

Á fundi millum lögtingsnevndina og SEV, handaði SEV í trúnað nevndini sáttmála millum SEV og Højgaard og Schultz.

Stýrið fyri SEV metir, at sáttmálin er internt arbeidsskjal, og tað tí ikki var rætt, at almannakunngerá sáttmálan. Sáttmálin var áðrenn undir somu treytum útflyggjaður Føroya Landsstýri.

SEV-stýrið metir einis, at ætlaða arbeidsgongdin við skitsuprojektum og aftnaða góðkennan av hesum at gera arbeidini skjótast gjørligt peikaði á, at hetta var ein gongd leið, tí hetta minkaði um projekteringsarbeiðið.

Um útbyggingin av vatnorkuni verður útselt ella sáttmálin verður uppsagdur, kann fara við sær endurgjaldsskrav. Tað er tó líkt til, at møguligt endurgjaldsskrav bert kann snúgva seg um beinleiðis útreiðslur, og ikki um væntandi vinning av endaligum arbeid, og tí vil stóðin av slíkum endurgjaldið ikki verða nokur stór upphædd.

Umhvørv

Við útbyggingin av elorku eru altíð umhvørvislig árin. Við vatnúttbyggingin eru tey sjónligu árin á áir, vøtn og lendi, minni sjónlig umhvørvislig árin eru viðvíkjandi plantuvøkstri og bruksmøguleikum av firbóm vegna øðrvísi vatntilrenning. Við termiskari útbyggingin økist luftdalkingin, og tey termisku virkini eru rættiliga stór og siggjast væl í landslagnum.

Fríðingarnevndin í Eysturoynni og yvirfríðingarnevnd-